

EDWARD MATUSZAK

*Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich
Oddział w Poznaniu*

POTRZEBY INFORMACYJNE URZĘDÓW GMIN I STAROSTW W ZAKRESIE ROLNICTWA¹

W Zagadnieniach Doradztwa Rolniczego Nr 1 z 2001 roku przedstawione zostały wyniki badań potrzeb informacyjnych Ośrodków Doradztwa Rolniczego. Niniejszy artykuł zawiera wyniki badań potrzeb informacyjnych urzędów gmin i starostw określone w ramach tych samych badań.

Wybór instytucji do badań.

Do badań wybrane zostały instytucje, które z tytułu zadań statutowych prowadzą działalność informacyjną z zakresu rolnictwa dla rolników i mieszkańców wsi (ODR, RCDRRiOW, Izby Rolnicze) i działalność ta nie ma charakteru komercyjnego oraz urzędy, które z racji kompetencji, nadanych stosownymi ustawami, podejmują działania na rzecz rozwoju wsi i rolnictwa.

W Polsce funkcjonują 272 powiaty, w tym 208 powiatów ziemskich i 2489 gmin. Do badań wybrano tylko powiaty ziemskie pomijając 8 powiatów z aglomeracji śląskiej, w których rolnictwo odgrywa mało znaczącą rolę. Z każdego z 200 wybranych do badań powiatów wybrano pierwsze 3 lub 4 urzędy gminy (pomijając urzędy miast i gmin), zgodnie z alfabetycznym spisem gmin w każdym powiecie. Razem przesłano ankiety do 750 urzędów gmin. Odpowiedzi udzieliły 54 starostwa powiatowe i 99 urzędów gmin. Badania prowadzone były w okresie od lipca do września 2000 roku.

Potrzeby informacyjne Urzędów Gmin w zakresie rolnictwa

Zagadnienia rolnictwa i ochrony środowiska są ważnymi dziedzinami w działalności samorządu gminy. Kompetencje w tym zakresie znajdują się w co najmniej 10 ustawach ustanowionych przez Sejm w ostatnich 27 latach. W sumie

¹ W artykule przedstawiono wyniki badań zrealizowanych w ramach projektu badawczego nr 5 PO61 005 16 pt.: „Kierunki rozwoju doradztwa rolniczego w Polsce do 2015 roku w procesie integracji z Unią Europejską”.

zawierają ponad 60 kompetencji z tego zakresu². Stąd też ważne jest rozpoznanie potrzeb informacyjnych urzędów gmin, tym bardziej, że dla wielu rolników i mieszkańców wsi są to instytucje „pierwszego kontaktu”.

Tabela 1

Potrzeby informacyjne urzędów gmin

Wyszczególnienie	Liczba odpowiedzi			
	A	B	C	D
Informacje rynkowe				
ceny i warunki zakupu środków do produkcji rolniczej	30	2	11	6
ceny i warunki sprzedaży/skupu produktów rolniczych	28	10	16	13
dotyczące skupu interwencyjnego przez Agencję Rynku Rolnego	16	2	2	2
informacje rynkowe dotyczące warunków, wymagań i możliwości bezpośredniej sprzedaży produktów wytwarzanych w gospodarstwie	12	6	4	3
aktualne, wiarygodne prognozy cen na produkty rolnicze	9	11	6	5
dotyczące zalet środków do produkcji rolniczej (materiału siewnego, hodowlanego, maszyn, urządzeń, środków ochrony roślin)	8	4	2	2
aktualne, wiarygodne prognozy rynków zbytu produktów rolnych	6	14	10	6
dotyczące lokalnych rynków produktów rolnych	4	2	4	1
dotyczące wiarygodności rynkowych kontrahentów	3	7	5	1
dotyczące możliwości zakupu/dzierżawy gruntów rolnych	2	1	1	1
Informacje z zakresu postępu w technologiach produkcji, wymagań jakościowych dotyczących produkcji i produktów rolnych				
dotyczące wymagań w zakresie ochrony środowiska	19	8	12	12
dotyczące rolnictwa ekologicznego	9	9	12	10
dotyczące wymagań jakościowych dla produktów roślinnych	7	4	-	5
dotyczące nowości technologiczne w produkcji rolniczej	7	4	1	-
dotyczące wymagań jakościowych dla produktów zwierzęcych	6	4	-	6
dotyczące opłacalności produkcji rolniczej	4	-	-	10
dotyczące wymagań w zakresie budownictwa inwentarskiego	3	2	3	2
dotyczące wymagań w zakresie chowu i hodowli zwierząt	3	2	-	-
dotyczące metod produkcji zapewniających wymaganą jakość produktów zwierzęcych	3	2	-	1
dotyczące metod produkcji zapewniających wymaganą jakość produktów roślinnych	2	1	-	2
dotyczące zagrożenia zwierząt chorobami	1	-	-	-
prognozowania występowania chorób i szkodników roślin uprawnych	1	-	-	-

² Jerzy Zająkła (2001): „Kompetencje gminy w zakresie rolnictwa i ochrony środowiska” w Kompetencje administracji rządowej i samorządowej w zakresie rolnictwa i ochrony środowiska. RCDRRiOW w Przysieku, 2001.

Wyszczególnienie	Liczba odpowiedzi			
	A	B	C	D
Informacje z zakresu wspierania przedsiębiorczości				
możliwości i warunki pozyskania korzystnych kredytów na cele infrastrukturalne (telefony, kanalizacja, wodociągi, drogi, itp.)	38	14	14	11
możliwości i warunki pozyskania kredytów na rozwój gospodarstwa	26	8	12	22
dotyczące uruchomienia dodatkowej/ innej działalności gospodarczej	25	13	8	14
dotyczące organizowania małej przetwórczości na obszarach wiejskich	20	12	6	6
dotyczące funkcjonowania grup producentów	16	6	5	8
dotyczące możliwości pozyskania środków na rozwój wsi i rolnictwa	9	3	-	-
dotyczące planów/ strategii/kierunków rozwoju gminy	8	6	4	6
dotyczące ulg podatkowych	7	2	-	-
dotyczące planów zagospodarowania przestrzennego	6	1	-	-
dotyczące planów / strategii/kierunków rozwoju powiatu	4	1	1	3
dotyczące podatków lokalnych	4	-	-	-
dotyczące planów/ strategii/kierunków rozwoju województwa	3	1	2	3
dotyczące możliwości rozwoju agroturystyki	3	-	-	13
dotyczące aktywizacji ludności rolniczej, przeciwdziałania bezrobociu mieszkańców wsi, poszukiwania potencjalnych inwestorów	1	5	5	7
dotyczące wspierania przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, inwestycji rozwojowych na wsi	-	4	5	11
dotyczące warunków kredytowania przez poszczególne banki	-	-	4	-
Informacje prawne				
informacje prawne - podatkowe, w tym ulgi podatkowe, funkcjonowanie różnych podmiotów gospodarczych, zakup i sprzedaż gospodarstwa, wydzierżawianie gruntów rolnych, ubezpieczeń, odszkodowań, ochrony środowiska, prowadzenia działalności gospodarczej	29	21	18	23
Dostosowanie do integracji z Unią Europejską				
dotyczące możliwości i warunków korzystania ze środków pomocowych Unii Europejskiej	45	32	16	30
wyniki negocjacji z UE dotyczące rolnictwa / wymagania jakościowe, limity produkcji, dostosowanie prawa do integracji z UE, standardy jakościowe dla przetwórstwa rolno-spożywczego	4	5	4	25
Aktualne dane statystyczne dotyczące rolnictwa, zakładów przetwórczych w ujęciu województwa, powiatu, gminy				
struktura zasiewów, stan pogłowia, plony, wydajności jednostkowe, wielkość sprzedaży, liczba zakładów przetwórczych, zdolności produkcyjne zakładów przetwórczych, poziom bezrobocia	8	7	6	3
Różne				
dotyczące podwyższania kwalifikacji / zmiany kwalifikacji zawodowych	13	7	5	8
dotyczące pomocy dla uczących się dzieci/wyboru kierunku kształcenia	10	4	6	4

Wyszczególnienie	Liczba odpowiedzi			
	A	B	C	D
informacje o szkoleniach organizowanych dla rolników	5	-	-	-
dotyczące kompetencji instytucji pracujących na rzecz wsi i rolnictwa	3	1	-	2
informacje potrzebne do tworzenia planów rozwoju gmin	1	-	-	-
dotyczące programów pomocy dla rolnictwa	-	3	-	-
prognozy rozwoju wsi i rolnictwa, polityka państwa wobec rolnictwa i wsi	-	-	7	-
nie mamy większych problemów z pozyskaniem informacji	-	1	4	-
wszystkie potrzebne informacje z zakresu rolnictwa można uzyskać, ale zajmuje to bardzo dużo czasu	-	3	-	2
brak odpowiedzi	-	-	11	5
mało jest konkretnych informacji, praktycznie brakuje wszystkich	-	-	3	-
informacje dotyczące rent strukturalnych	-	-	-	1
zależało to będzie od kompetencji samorządu gminnego	-	-	-	1

- liczba ankiet = 99

Dane zawarte w tabeli dotyczą odpowiedzi na następujące pytania:

1. Jakiego rodzaju informacji Pana(i) instytucja najczęściej poszukuje? – kolumna „A”
2. Jakie informacje potrzebne w Pana(i) instytucji jest najtrudniej pozyskać? – kol. „B”
3. Jakiego rodzaju informacji brakuje Pana(i) instytucji? – kolumna „C”
4. Proszę określić jakiej tematyki będą dotyczyły w przyszłości potrzeby informacyjne Pana(i) instytucji? – kolumna „D”.

W porównaniu z Ośrodkami Doradztwa Rolniczego zainteresowanie urzędów gmin informacjami dotyczącymi rolnictwa jest generalnie mniejsze z wyjątkiem informacji dotyczących możliwości korzystania ze środków pomocowych Unii Europejskiej oraz dotyczących zagadnień mieszczących się w kompetencjach gmin, takich jak:

- możliwości pozyskiwania korzystnych kredytów i środków pomocowych na inwestycje infrastrukturalne na terenie gminy,
- informacje dotyczące ochrony środowiska,
- informacje dotyczące podwyższania lub/i zmiany kwalifikacji zawodowych przez mieszkańców wsi,
- pomocy dla uczących się dzieci,
- pomocy w wyborze kierunków kształcenia.

Tabela 2

Źródła informacji dla urzędów gmin

Nazwa instytucji (organizacji)	Liczba odpowiedzi		
	A	B	C
Ośrodki Doradztwa Rolniczego	72	62	72
Urząd Wojewódzki	35	19	17
Agencja Rynku Rolnego	23	17	11
Starostwo Powiatowe	23	11	19
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	22	13	9
Izby Rolnicze	15	13	34
Urząd Marszałkowski	14	7	5
Urząd Statystyczny	13	3	11
Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin	11	6	2
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	8	7	-
Banki	6	2	5
Prywatne firmy prawne i doradcze	6	-	-
Prasa rolnicza	5	3	-
Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich	4	6	3
Centrum Informacji Europejskiej – Urząd Komitetu Integracji Europejskiej	4	3	-
Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa	4	6	2
Urzędy Skarbowe	4	-	3
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	3	2	1
Stacje Chemiczno-Rolnicze	3	3	3
Firmy skupujące produkty rolne i sprzedające środki do produkcji rolniczej	2	-	7
Internet	2	1	-
Inspekcja Weterynaryjna	2	-	-
Gminna Spółdzielnia „SCH”	2	-	-
Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa	1	2	-
Brak takich instytucji i wszyscy zwracają się do Urzędu Gminy	1	-	-
Fundacja Rozwoju Wsi	1	2	-
Oferty firm	1	-	-
Biuletyn Zamówień Publicznych	1	-	-
Związki Rolników	1	1	3
Instytucje pomocowe, Stowarzyszenia Inicjatyw Gospodarczych	-	4	5
Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego	-	1	-
TV, radio, prasa	-	2	2
Stacja Oceny Odmian	-	1	-

Nazwa instytucji (organizacji)	Liczba odpowiedzi		
	A	B	C
Agrolinia – Fundusz Współpracy	-	2	1
Stacja Hodowli i Użytkowania Zwierząt	-	2	1
KRUS	-	3	-
Instytuty naukowo-badawcze	-	1	6
Urząd Gminy	-	3	8

W tabeli 2 zebrane zostały odpowiedzi urzędów gmin na następujące pytania:

1. Proszę wymienić instytucje (organizacje), z których zasobów (usług) informacyjnych instytucja korzysta najczęściej? – w kolumnie „A”
2. Proszę wymienić instytucje (organizacje), które ocenia Pana(i) najwyżej ze względu na jakość i użyteczność dostarczanych informacji? – w kolumnie „B”
3. Jakie instytucje lub organizacje powinny zbierać i dostarczać informacje potrzebne Waszej Instytucji? – w kolumnie „C”.

Najwyższą pozycję wśród wskazanych źródeł informacji zajmują Ośrodki Doradztwa Rolniczego i dalej Urząd Wojewódzki, Agencja Rynku Rolnego, starostwa powiatowe Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Urząd Marszałkowski. Na uwagę zasługuje fakt, że wśród instytucji od których urzędy gmin oczekują w przyszłości informacji dotyczących rolnictwa na drugim miejscu po Ośrodkach Doradztwa Rolniczego wskazane zostały Izby Rolnicze, a na dalszych miejscach starostwa powiatowe i Urzędy Wojewódzkie.

Niektóre uwagi, potrzeby i propozycje ważne w ocenie urzędów gmin, które nie zostały ujęte w pytaniach, a dotyczące zagadnień podejmowanych w badaniach:

1. W pracy instytucji działających w rolnictwie konieczna jest wizja cywilizacyjna a nie konserwowanie tyłów.
2. Potrzebne jest udzielanie obszernych informacji dotyczących dostosowywania do integracji z Unią Europejską, wynikających stąd zagrożeń i korzyści.
3. Środowisko rolnicze nurtują problemy zbytu produktów rolnych na poziomie cen gwarantującym opłacalność, zaspokajanie podstawowych potrzeb bytowych i edukacyjnych dzieci (zakup artykułów szkolnych dla dzieci).
4. Na potrzeby rolników należałoby opracowywać tematyczne informacje dotyczące określonych zagadnień.
5. Brak informacji z zakresu współpracy i współdziałania z jednostkami zajmującymi się skupem produktów rolnych oraz pomocy w uzyskaniu porad prawnych dla rolników.

6. Pracownicy ODR powinni bezpośrednio docierać do rolników z ofertami co się opłaca a co nie.
7. W biuletynach ODR powinny być zgłaszane lub oferowane dane dotyczące możliwości zatrudnienia absolwentów z obszarów wiejskich.
8. Należy zapewnić w budżecie ODR środki na publikowanie informacji dla rolników.
9. Szacowanie plonów na terenie gminy dla celów statystycznych powinni przeprowadzać specjaliści ODR; obecnie wykonują to zadanie gminy.
10. Brak wsparcia dla ODR ze strony administracji samorządowej. Informacje docierają z różnych źródeł. Jest dużo opracowań o niskim poziomie merytorycznym, z których niewiele wynika, szczególnie dotyczy to głównie rozwoju przedsiębiorczości na wsi. Brak koordynacji i pomocy na szczeblu powiatu i gmin w zakresie upowszechniania oświaty rolniczej, szkoleń oraz przepływu informacji
11. Uważam, że jeden doradca powinien pracować w gminie aby natychmiast pomagać rolnikom w ich problemach oraz być łącznikiem pomiędzy samorządami a ODR. Uczestniczyć w programach rozwoju rolnictwa na szczeblu powiatu i województwa.

Potrzeby informacyjne Urzędów Starostw Powiatowych w zakresie rolnictwa

W ustawach kompetencyjnych określających kompetencje instytucji samorządu terytorialnego oraz instytucji administracji państwowej powiaty przejęły kompetencje dawnych rejonowych organów rządowej administracji ogólnej oraz wiele kompetencji rządowej administracji wojewódzkiej³.

Powiat jest podstawowym organem w zakresie ochrony środowiska, natomiast kompetencje w zakresie rolnictwa są niewielkie i dotyczą: gospodarki wodnej, rybactwa śródlądowego, gospodarki leśnej, gospodarki łowieckiej, ochrony przyrody, prawa geologicznego i górniczego, ochrony zwierząt, gospodarki gruntami rolnymi i leśnymi, budownictwa i w niewielkim zakresie organizacji hodowli i rozrodu zwierząt gospodarskich.

³ Zbigniew Bukowski (2001): Kompetencje powiatów w zakresie ochrony środowiska i rolnictwa w świetle nowej ustawy – Prawo ochrony środowiska. w Kompetencje administracji rządowej i samorządowej w zakresie rolnictwa i ochrony środowiska. RCDRRiOW w Przysieku, 2001.

Tabela 3

Potrzeby informacyjne starostw*

Wyszczególnienie	Liczba odpowiedzi			
	A	B	C	D
Informacje rynkowe				
dotyczące skupu interwencyjnego przez Agencję Rynku Rolnego	14	2	2	3
informacje o cenach i warunkach sprzedaży/skupu produktów rolniczych	13	2	4	3
informacje o cenach i warunkach zakupu środków do produkcji rolniczej	6	2	2	2
dotyczące lokalnych rynków produktów rolnych	6	4	4	2
dotyczące warunków, wymagań i możliwości bezpośredniej sprzedaży produktów wytwarzanych w gospodarstwie	6	3	2	-
aktualne, wiarygodne prognozy rynków zbytu produktów rolnych	3	7	5	5
aktualne, wiarygodne prognozy cen na produkty rolnicze	3	5	2	3
wiarygodne informacje dotyczące zalet środków do produkcji rolniczej (pasze, nawozy, materiał hodowlany, środki ochrony roślin)	3	1	1	2
informacje dotyczące wiarygodności rynkowych kontrahentów	3	5	1	3
adresy producentów środków produkcji dla rolnictwa	2	-	-	-
aktualne ceny maszyn i narzędzi rolniczych	1	-	-	-
dotyczące możliwości zakupu gruntów rolnych	-	1	1	-
dotyczące zakupu gospodarstw	-	2	-	-
dotyczące wydzierżawiania gruntów rolnych	-	1	-	-
dotyczące zagospodarowania produktów rolnych w okresie nadprodukcji	-	-	1	-
Informacje z zakresu postępu w technologiach produkcji, wymagań jakościowych dotyczących produkcji i produktów rolnych				
dotyczące wymagań w zakresie ochrony środowiska	21	9	10	13
dotyczące rolnictwa ekologicznego	9	4	2	5
dotyczące wymagań w zakresie chowu i hodowli zwierząt	8	1	1	1
dotyczące wymagań w zakresie budownictwa inwentarskiego	3	-	-	-
dotyczące wymagań jakościowych dla produktów roślinnych	2	1	1	4
dotyczące wymagań jakościowych dla produktów zwierzęcych	2	1	1	4
dotyczące metod produkcji zapewniających wymaganą jakość produktów roślinnych	2	1	-	1
nowości technologiczne w produkcji rolniczej	2	1	2	2
dotyczące metod produkcji zapewniających wymaganą jakość produktów zwierzęcych	2	1	-	1
aktualne informacje dotyczące opłacalności różnych kierunków produkcji rolniczej, ekonomiki produkcji rolniczej	2	-	3	-
Informacje z zakresu wspierania przedsiębiorczości				
możliwości i warunki pozyskania kredytów na rozwój gospodarstwa	15	8	7	8
możliwości i warunki pozyskania korzystnych kredytów na cele infrastrukturalne (telefony, kanalizacja, wodociągi, drogi, itp.)	9	8	-	5

Wyszczególnienie	Liczba odpowiedzi			
	A	B	C	D
informacje dotyczące planów/ strategii/kierunków rozwoju gminy	8	5	1	4
dotyczące organizowania małej przetwórczości na obszarach wiejskich	7	3	2	6
możliwość pozyskania środków na rozwój obszarów wiejskich	7	-	-	-
informacje dotyczące funkcjonowania grup producentów	6	1	3	7
dotyczące uruchomienia dodatkowej/ innej działalności gospodarczej	5	7	1	3
dotyczące planów / strategii/kierunków rozwoju województwa	4	1	-	4
dotyczące planów / strategii/kierunków rozwoju powiatu	3	3	-	1
dotyczące aktywizacji ludności wiejskiej, przeciwdziałaniu bezrobociu	3	1	2	2
dotyczące możliwości wspierania rozwoju agroturystyki	2	1	2	1
dotyczące możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na wspieranie rozwoju wsi i rolnictwa	2	2	-	2
dotyczące dywersyfikacja działalności rolniczej	-	-	-	2
Informacje prawne				
informacje prawne - podatkowe, w tym ulgi podatkowe, funkcjonowanie różnych podmiotów gospodarczych, (w tym VAT w rolnictwie), zakup i sprzedaż gospodarstwa, wydierżawianie gruntów rolnych	11	11	5	12
Dostosowanie do integracji z Unią Europejską				
wyniki negocjacji z UE dotyczące rolnictwa (wymagania jakościowe, limity produkcji, dostosowanie prawa do integracji z UE)	4	3	1	19
informacje dotyczące możliwości i warunków korzystania ze środków pomocowych Unii Europejskiej	21	9	8	18
Aktualne dane statystyczne dotyczące rolnictwa, zakładów przetwórczych w ujęciu województwa, powiatu, gminy				
struktura zasiewów, stan pogłowia, plony, wydajności jednostkowe, wielkość sprzedaży, liczba zakładów przetwórczych, zdolności produkcyjne zakładów przetwórczych, poziom bezrobocia	21	24	25	14
Różne				
prognozy rozwoju wsi i rolnictwa, polityka państwa wobec rolnictwa i wsi	2	2	1	3
dotyczące podwyższania kwalifikacji / zmiany kwalifikacji zawodowych	1	1	1	1
dotyczące pomocy dla uczących się dzieci/wyboru kierunku kształcenia	1	2	3	-
nie mamy problemów z pozyskaniem informacji	1	-	-	-
dotyczące własności gruntów rolnych	-	-	-	1
dotyczące gospodarki leśnej w lasach niepaństwowych	-	-	-	1
brakuje stałego kontaktu z izbami rolniczymi	-	-	1	-
trudno określić, dotychczas nie było takiej potrzeby	-	1	1	-
brak odpowiedzi	-	3	6	-

• liczba ankiet = 54

* - w tabeli 3 zebrano dane liczbowe dotyczące pytań - kolumna A, B, C i D - jak w tabeli 1.

Starostwa powiatowe wykazały stosunkowo niewielkie zainteresowanie bieżącymi rolniczymi informacjami rynkowymi. Natomiast zdecydowanie bardziej zainteresowane były informacjami statystycznymi dotyczącymi rolnictwa na terenie powiatu, informacjami z dziedziny dostosowywania rolnictwa do integracji z Unią Europejską oraz dotyczącymi ochrony środowiska, a w tym regulacjami prawnymi z tego zakresu i ich interpretacją oraz danymi statystycznymi.

Spośród przyszłych potrzeb informacyjnych za najbardziej potrzebne w przyszłości uznane zostały informacje dotyczące dostosowywania rolnictwa do integracji z Unią Europejską, informacje statystyczne dotyczące rolnictwa na terenie powiatu oraz informacje z zakresu ochrony środowiska.

Tabela 4

Źródła informacji dla urzędów starostw*

Nazwa instytucji (organizacji)	Liczba odpowiedzi		
	A	B	C
Ośrodki Doradztwa Rolniczego, Krajowe Centrum Doradztwa, Regionalne Centra Doradztwa	46	38	45
Agencja Rynku Rolnego	35	22	10
Urzędy gmin	24	13	13
Urząd Statystyczny	19	14	17
Izby Rolnicze	16	12	18
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	11	9	6
Urząd Wojewódzki	10	7	8
Inspekcja Ochrony Roślin	10	1	-
Urząd Marszałkowski	7	1	5
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	5	3	2
Inspekcja Weterynaryjna	5	1	-
Inne starostwa powiatowe	4	2	4
Przedsiębiorstwa skupujące produkty rolne i sprzedające środki do produkcji rolniczej	2	-	-
Centrum Informacji Europejskiej – UKIE	2	-	-
Fundacje pracujące na rzecz wsi i rolnictwa	2	-	1
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska	2	4	4
Uczelnie rolnicze	1	2	-
Instytuty naukowo-badawcze	1	-	6
Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa	1	1	-
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej	1	1	1
Banki	1	1	-
Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa	1	1	-
Okręgowa Stacja Hodowli Zwierząt	1	1	-

Nazwa instytucji (organizacji)	Liczba odpowiedzi		
	A	B	C
Rolnicze związki branżowe	1	-	3
Stacja Hodowli i Unasienniania Zwierząt	1	-	-
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa	1	-	1
Instytut Ochrony Roślin	1	-	1
Inspekcja Nasienna	1	-	-
Stacje Chemiczno-Rolnicze	1	-	-
Polska Akademia Nauk	1	-	-
Nadleśnictwa państwowe	1	1	-
Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej	1	-	-

* - w tabeli 4 zebrano dane liczbowe dotyczące pytań - kolumna A, B, C - jak w tabeli 2.

Podobnie jak w gminach zdecydowanie najwyższą pozycję wśród wskazanych źródeł informacji zajmują Ośrodki Doradztwa Rolniczego i dalej, Agencja Rynku Rolnego, urzędy gmin, Urząd Statystyczny, Izby Rolnicze, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski. Na uwagę zasługuje fakt, że wśród instytucji od których starostwa oczekują w przyszłości informacji dotyczących rolnictwa na drugim miejscu po Ośrodkach Doradztwa Rolniczego wskazane zostały Izby Rolnicze przed Urzędem Statystycznym, urzędami gmin, Agencją Rynku Rolnego i Urzędem Wojewódzkim.

Uwagi, propozycje ważne zdaniem starostw i dotyczące zagadnień podejmowanych w niniejszej ankiecie

1. Kompetencje powiatu w zakresie rolnictwa obecnie są bardzo wąskie i ściśle określone. Instytucje pracujące na rzecz rolnictwa i wsi posiadają informacje jedynie w zakresie swojego działania. Nie ma opracowań kompleksowych. Dane statystyczne wymagają uaktualniania poprzez spis powszechny. Źródła informacji podstawowej w sprawach wsi i rolnictwa powinny znajdować się najbliżej tego środowiska, tj. w gminie, np. u doradcy.
2. Informacje rolnicze powinny być jak najmniej ogólne. Nie są nam potrzebne średnie plony w województwie. Potrzebne są w układzie wsi, gminy, powiatu. Brak jest realnej informacji rynkowej. Nie wiemy jakie są wielkości produkcji w skali powiatu, gmin.
3. Obecnie informacje ważne, które powinny być przekazywane z centralnych szczebli zarządzania to tworzenie systemu informacji rolniczej, tj. zbieranie, przetwarzanie i przekazywanie danych rynkowych, produkcyjnych i administracyjnych z zakresu rolnictwa dotyczące wymogów Unii Europejskiej.
4. ODR powinien po wejściu do Unii Europejskiej zajmować się monitoringiem produkcji rolniczej.

5. W miarę możliwości zagadnienia związane z rolnictwem i życiem na wsi powinny być uwzględniane i prezentowane kompleksowo.
6. Rolą Izby Rolniczej w edukacji rolników, szczególnie przed wejściem do Unii Europejskiej, powinno być wypracowanie modelu gospodarstwa rolnego z uwzględnieniem uwarunkowań panujących na wsi, w gospodarstwach lub fermach.
7. Odpłatność wielu szkoleń ogranicza do nich dostęp. W terenie działanie ODR jest ograniczone.
8. Bardzo dobre szkolenia organizowane przez KCDRRiOW. Brak szerokiego dostępu do informacji, którymi dysponuje KCDRRiOW.
9. Uważamy, że należy doprowadzić do ostatecznych rozstrzygnięć usytuowania ODR-ów, Izb Rolniczych, Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich w jedną całość w działaniach na rzecz rolników. Zbyt mała jest aktywność gminnych doradców.

Ankietowane instytucje wyraziły również opinie dotyczące następujących zagadnień (tab. od 5 - 11):

W jakiej formie informacja byłaby najbardziej odpowiednia dla instytucji?
(maksymalna ocena = 5 punktów, w skali od 0 do 5)

Tabela 5

Formy informacji	Urzędy gmin	Starostwa
pisana – broszura informacyjna	4,05	4,3
słowna – na zgłoszone zapotrzebowanie	2,74	2,3
słowna – w trakcie cyklicznych spotkań informacyjnych	2,6	2,2
na dyskietce	2,5	3,3
telefonicznie	2,4	2,15
za pośrednictwem internetu	2,0	2,5

Ocena działalności Ośrodka Doradztwa Rolniczego w sferze informacji rolniczej

Tabela 6

Ocena	Urzędy gmin	Starostwa
bardzo dobra	32	16
dobra	45	31
dostateczna	17	3
niedostateczna	5	0
brak odpowiedzi	-	4

Dodatkowe wypowiedzi były krótkim uzasadnieniem dokonanej oceny. Jeżeli ocena była bardzo dobra czy dobra komentarze były następujące:

- „Dobra współpraca, duża fachowość doradcy w rejonie”;
- „Organizują seminaria dla rolników na które zapraszani są przedstawiciele innych instytucji”;
- „Wydają ulotki, organizują seminaria na aktualne tematy”;
- „Wydają publikacje, prowadzą szkolenia, podają aktualne ceny”;
- „Zawsze można otrzymać potrzebne informacje lub zasięgnąć fachowej porady”;
- „Przygotowani fachowcy zawsze gotowi do udzielenia fachowej pomocy”.

Dla ocen dostatecznych i niedostatecznych komentarze były następujące:

- „Trudno uzyskać informacje. Współpracują z małą grupą osób na terenie gminy – głównie z kobietami”;
- „Podlegają Wojewodzie, powinni więcej współpracować z samorządem w zakresie całokształtu działalności na rzecz wsi”;
- „Brak stałego pracownika w gminie, a to wiąże się z brakiem stałego kontaktu z rolnikami”;
- „Informacje nie docierają systematycznie, otrzymujemy je na zgłoszone zapotrzebowanie”;
- „Brak środków finansowych na nowoczesny przepływ informacji”;
- „Zbyt mało pisanych, oczekiwanych przez rolników informacji”;
- „Za mało doradców, jeden doradca na gminę nie może dotrzeć do wszystkich rolników”.

Powtarzało się stwierdzenie, że zakres działalności informacyjnej Ośrodków Doradztwa Rolniczego i Regionalnych Centrów Doradztwa mógłby być szerszy ale ograniczony jest posiadanymi środkami finansowymi.

Czy instytucja korzysta z serwisu informacyjnego Ośrodka Doradztwa Rolniczego?

Tabela 7

Forma przekazywanych informacji	Liczba odpowiedzi twierdzących	
	Urzędy gmin	Starostwa
wydawanego periodycznie w formie pisanej	85	30
z informacji przekazywanych w inny sposób	73	36
wydawanego nieperiodycznie w formie pisanej	50	25
przygotowywanego „na zamówienie”	27	25

Z jakiego rodzaju informacji rolniczej oferowanej przez ODR korzysta instytucja?

Tabela 8

Wyszczególnienie	Liczba korzystających	
	Urzędów gmin	Starostwa
Forma przekazu informacji		
informacji zawartych w miesięczniku ODR	48	17
informacji zawartych w broszurach, ulotkach	33	12
udziału w szkoleniach organizowanych dla rolników	27	10
przekazywanych ustnie przez pracowników Zespołu Doradczego	12	5
udzielanych telefonicznie lub faxem	10	3
wyjazdów szkoleniowych do nowych obiektów gospodarskich, wyjazdów na demonstracje polowe, wystawy, pokazy, targi	6	7
zamawianych przez starostwo	-	2
Rodzaje – kategorie informacji		
cen skupu produktów rolnych	26	9
cen środków do produkcji rolniczej	26	3
dotyczących nowych technologii w produkcji rolniczej	17	7
dotyczących opłacalności produkcji rolniczej, kalkulacji kosztów produkcji rolniczej	13	4
wymagań jakościowych dla produktów rolniczych	13	3
dotyczące preferencyjnych kredytów na rozwój gospodarstw i kredytów obrotowych dla rolników	11	5
dotyczących prognoz cenowych na produkty rolne	10	1
dotyczące prognoz rynków zbytu produktów rolnych	10	1
dotyczących zalet środków do produkcji rolniczej	10	
dotyczących rolnictwa w krajach Unii Europejskiej i dostosowywania gospodarstw do integracji z Unią Europejską	8	7
dotyczących grup producenckich	6	4
dotyczących wspierania przedsiębiorczości na wsi	5	2
dotyczących rolnictwa ekologicznego	5	-
dotyczących podatku VAT w rolnictwie	4	3
danych statystycznych i danych ogólnych dotyczących rolnictwa w powiecie (plony, zbiory, zasiewy, sprzedaż, pogłowie zwierząt)	1	11
dotyczących lokalnych rynków zbytu produktów rolnych	1	2
aktualnych informacji dotyczących rolnictwa	-	10
oceny zaawansowania wegetacji i stanu upraw	-	1
dotyczących przedakcesyjnych funduszy pomocowych dla rolnictwa	-	1
opracowywania projektów rozwoju gospodarstw rolnych	-	1
dotyczących szacowania szkód rolniczych	-	1

Informacje rolnicze najlepiej opracowane przez ODR

Tabela 9

Wyszczególnienie	Liczba odpowiedzi	
	Gminy	Starostwa
Formy przekazu informacji		
przekazywane w czasopismach periodycznych, ulotkach, broszurach	20	4
przekazywane w trakcie szkoleń, pokazów, demonstracji wdrożeniowych	8	2
Rodzaje – kategorie informacji		
dotyczące technologii produkcji rolniczej	36	24
dotyczące aktualnych cen środków do produkcji rolniczej i cen sprzedaży produktów rolnych	36	22
dotyczące opłacalności produkcji rolniczej, kalkulacje kosztów produkcji	17	5
dotyczące kredytów preferencyjnych dla rolników	17	10
dotyczące dostosowywania rolnictwa do integracji z UE	10	6
dotyczące wymagań jakościowych dla produktów rolniczych	9	8
dotyczące podatku VAT w rolnictwie	6	1
dotyczące rachunkowości rolniczej - nauczanie rolników rachunkowości rolniczej	6	3
dotyczące grup producentów rolnych	5	1
dotyczące rolnictwa ekologicznego	5	2
dotyczące zalet środków do produkcji rolnej	5	5
opracowywanie biznes planów	4	-
dotyczące rejonizacji nowych odmian	3	-
prawne z zakresu funkcjonowania gospodarstw	4	1
dotyczące ochrony środowiska przed zanieczyszczeniami z produkcji rolniczej	3	2
dotyczące dodatkowej działalności gospodarczej	3	9
z zakresu wiejskiego gospodarstwa domowego	3	3
dotyczące dzierżawienia gruntów ornych, zakupu gruntów	2	-
dotyczące możliwości podwyższania i zmiany kwalifikacji zawodowych rolników	2	-
dotyczące bezpośredniej sprzedaży produktów wytwarzanych w gospodarstwie	2	1
informacje statystyczne dotyczące rolnictwa w rejonie	1	1
prognozy cen i rynków zbytu produktów rolniczych	1	-
wszystkie bieżące informacje przekazywane przez ODR	3	7

Informacje rolnicze słabo opracowane przez ODR?

Tabela 10

Wyszczególnienie	Liczba odpowiedzi	
	Gminy	Starostwa
dotyczące przepisów prawnych dotyczących rolnictwa i zarządzania w gospodarstwie rolnym (podatki, ulgi podatkowe, ubezpieczenia, zakup i sprzedaż gospodarstwa, ochrona środowiska, odszkodowania)	13	2
dotyczące aktualnych prognoz cen na produkty rolne	8	-
dotyczące aktualnych prognoz rynków zbytu dla produktów rolnych	8	2
dotyczące dostosowywania rolnictwa do integracji z UE	7	3
dotyczące możliwości pozyskiwania funduszy przedakcesyjnych na rozwój gospodarstw i obszarów wiejskich	6	4
dotyczące dodatkowej działalności gospodarczej możliwej do prowadzenia w gospodarstwie, w tym agroturystyki	6	-
dotyczące lokalnych rynków zbytu dla produktów rolnych	5	1
dotyczące prognozy cen środków produkcji	5	-
dotyczące podatku VAT w rolnictwie	4	3
dotyczące chowu i hodowli zwierząt	4	-
dotyczące wiarygodności kontrahentów rynkowych	4	3
dotyczące tworzenia grup producentów	4	2
dotyczące możliwości podwyższania kwalifikacji zawodowych rolników i mieszkańców wsi	4	3
dotyczące małej przetwórczości na wsi	3	2
dotyczące opłacalności produkcji rolniczej, kalkulacji kosztów w produkcji rolniczej	3	-
dotyczące metod produkcji zapewniających wymaganą jakość produktów	3	1
dotyczące wymagań z zakresu ochrony środowiska	3	3
dotyczące zalet nowych środków do produkcji rolniczej (odmian, pasz, nawozów, środków ochrony roślin)	2	1
dotyczące kredytów preferencyjnych na rozwój gospodarstwa	2	1
dotyczące ofert pracy, nowych miejsc pracy na wsi	3	1
nie ma takich informacji	10	2
brak opracowań – starostwo nie otrzymuje – nie można ocenić	-	4
nie mam zdania	11	1

Jakie informacje ODR nie oferuje, a powinien gromadzić i upowszechniać?

Tabela 11

Wyszczególnienie	Liczba odpowiedzi	
	gminy	starostwa
dotyczące aktualnych prognoz cen na produkty rolne	14	1
dotyczące dodatkowych, alternatywnych źródeł dochodu, przedsiębiorczości na wsi	12	6
dotyczące dostosowywania rolnictwa do integracji z UE	9	4
dotyczące aktualnych prognoz rynków zbytu produktów rolnych	9	4
dotyczące stanu rolnictwa w rejonie działania	5	5
dotyczące dostępności funduszy przedakcesyjnych dla rolników	5	-
dotyczące przeciwdziałania bezrobociu na wsi	4	1
dotyczące wiarygodności kontrahentów rynkowych	4	1
informacji prawnych z zakresu rolnictwa (ubezpieczenia społeczne rolników i mieszkańców wsi, obrót nieruchomościami rolnymi)	4	10
ochrony środowiska przed zagrożeniami z produkcji rolniczej	4	3
dotyczące podatku VAT w rolnictwie	4	-
dotyczące rolnictwa ekologicznego	3	2
dotyczące podwyższania i zmiany kwalifikacji zawodowych	3	4
dotyczące budownictwa inwentarskiego	3	-
dotyczące związków producentów rolnych	2	-
dotyczące wspierania wielofunkcyjnego rozwoju wsi	2	2
z zakresu intensyfikacji produkcji rolniczej	2	-
dotyczące skupu interwencyjnego produktów rolnych	2	1
dotyczące możliwości uzyskania kredytów preferencyjnych na rozwój infrastruktury	2	-
dotyczące załesiania gruntów rolnych	1	-
dotyczące ochrony roślin	1	-
dotyczące zalet środków do produkcji rolniczej	1	-
dotyczące działań na rzecz wspierania rozwoju rolnictwa	1	-
dotyczące kredytów preferencyjnych dla rolników	1	1
dotyczące grup producentów rolnych	1	3
bez uwag	20	-

Podsumowanie

1. Uczestniczące w badaniach instytucje wykazały zróżnicowane potrzeby informacyjne w zakresie rolnictwa i wsi. Główne tego przyczyny to:
 - różny zakres kompetencji i w związku z tym różne „potrzeby własne” w zakresie informacji,
 - różne oczekiwania klientów tych instytucji w zakresie korzystania z informacji,
 - różny dostęp do informacji przekazywanych przez ODR – te same informacje jedne urzędy wskazują jako dobrze opracowane przez ODR i dostępne a inne jako brakujące i słabo opracowane przez ODR.
2. Wśród poszukiwanych przez urzędy informacji, zbyt wiele określanych jest jako „trudne do pozyskania” i „brakujące”. Świadczy to o braku systemowych rozwiązań w zakresie zbierania, przetwarzania i rozpowszechniania informacji rolniczej
3. Ośrodki Doradztwa Rolniczego postrzegane są przez urzędy gmin i starostwa jako główne źródła informacji z zakresu rolnictwa, zarówno obecnie jak i w przyszłości. Dotychczasowa działalność ODR w tym zakresie oceniana jest najczęściej dobrze lub bardzo dobrze i co bardzo ważne w opinii tych urzędów ODR stanowią wiarygodne źródło tych informacji.
4. Opinie urzędów gmin i starostw wskazują na niewykorzystany potencjał Ośrodków Doradztwa Rolniczego w zakresie gromadzenia i rozpowszechniania informacji na potrzeby rolnictwa z powodu ograniczonych środków finansowych na ten cel.
5. Urzędy generalnie preferują informacje w formie pisanej. Stąd też jako preferowane i dobrze oceniane źródła informacji wysoką ocenę uzyskały wydawane przez Ośrodki Doradztwa Rolniczego broszury, ulotki i wydawnictwa periodyczne. Na uwagę zasługuje - w opinii urzędów gmin i starostw - wysoka pozycja Izb Rolniczych jako źródła informacji dotyczących rolnictwa, zwłaszcza w przyszłości.
6. Wyniki z przeprowadzonych badań wykorzystać można w bieżącej współpracy Ośrodków Doradztwa Rolniczego z urzędami gmin i starostwami jak również w budowie i rozwijaniu systemu informacji dla potrzeb rolnictwa i wsi.

EDWARD MATUSZAK

**POTRZEBY INFORMACYJNE URZĘDÓW GMIN I STAROSTW
W ZAKRESIE ROLNICTWA**

STRESZCZENIE

W artykule przedstawiono wyniki badań aktualnych i przyszłych potrzeb informacyjnych urzędów gmin i starostw powiatowych z zakresu rolnictwa i wsi. Potrzeby informacyjne dotyczyły następujących kategorii informacji: informacje rynkowe, informacje z zakresu postępu w technologiach produkcji, informacje z zakresu wspierania przedsiębiorczości, informacje prawne, informacje dotyczące dostosowywania rolnictwa do integracji z Unią Europejską, informacje statystyczne.

Równocześnie przedstawiono opinię tych urzędów dotyczącą źródeł informacji – obecnie i w przyszłości.

Przedstawiona została również opinia tych urzędów dotycząca oceny działalności Ośrodków Doradztwa Rolniczego z zakresie rozpowszechniania informacji dla potrzeb wsi i rolnictwa.

Badania prowadzone były w okresie od lipca do września 2000 roku.

EDWARD MATUSZAK

**AGRICULTURAL INFORMATIVE NEEDS IN COMMUNE
AND SUB-REGION OFFICES**

SUMMARY

The article presents the results of research focused on current and future informative needs in commune and sub-region offices. It concerns rural and agricultural fields and indicates the lack of information in the following domain; market, progress in technology of production, enterprise support, law, agricultural adaptation to integration with European Union and statistics information.

Simultaneously, commune and sub-regions opinion on the matter of current and future information source is shown.

Moreover, the commune and sub-region offices revealed the opinion about rural and agricultural informative activity of Agricultural Advisory Centers.

The research was carried out from July till September 2000.